

Tekst źródłowy nr 58

Nota delegacji polskiej na konferencję pokojową do przewodniczącego komisji specjalnej Julesa Cambona w sprawie granic państwa polskiego, 28 II 1919 r.

Odbudowanie Państwa Polskiego winno być uważane jako:

1. akt sprawiedliwości dziejowej za zbrodnię rozbiorów (1772-1793-1795)
2. wynik rozwoju polskich sił narodowych, które rosły mimo destrukcyjnych wysiłków mocarstw rozbiorczych, i konsekwencja rozpadnięcia się Austro-Węgier, rozkładu imperium rosyjskiego i klęski Niemiec.
3. konieczność utworzenia między Niemcami a Rosją państwa silnego i prawdziwie niepodległego.

Z pierwszego założenia wynika, że punktem wyjścia dla określenia granic odbudowanego Państwa Polskiego powinno służyć terytorium Polski sprzed pierwszego rozbioru (1772).

Drugi wzgląd narzuca pewne zmiany dawnych granic przez włączenie do Państwa Polskiego niektórych ziem, położonych poza jej granicami z 1772 r., a gdzie ludność polska dała dowód swej żywotności, lub też przez pozostawienie poza Państwem Polskim tych części terytorium 1772 r., gdzie siły narodowe polskie uległy znacznemu zmniejszeniu po rozbiorach.

Konsekwencją trzeciego założenia jest pewna rektyfikacja [przekształcenie] dawnych granic, przez przystosowanie ich do wymagań ekonomicznych nowożytnego państwa i jego obrony.

1. *W jaki sposób twórcy dokumentu uzasadniają odzyskanie niepodległości przez Polskę?*
2. *Jaki program terytorialny tu zaprezentowano?*

Ad. 1. Twórcy dokumentu uzasadniają odbudowę niepodległej Polski prezentując cztery grupy argumentów:

1. Jest to konsekwencja klęsk i rozkładu państw zaborczych:
 - rozpadu Austro-Węgier,
 - rozkładu rosyjskiego imperium,
 - klęski Niemiec.
2. Mimo „destrukcyjnych wysiłków mocarstw rozbiorczych” (wynaradawianie, tłumienie powstań) nastąpił wzrost polskiego poczucia narodowego („rozwój polskich sił narodowych”).
3. Istnieje potrzeba stworzenia silnego i demokratycznego państwa, które oddzieliłoby Rosję od Niemiec.
4. Niepodległość Polski to zadośćuczynienie („akt sprawiedliwości dziejowej”) za zbrodnicze rozbiory Rzeczypospolitej (1772, 1793, 1795).

Ad. 2. Roman Dmowski i Ignacy Jan Paderewski zaprezentowali program etniczny (oparty o kryterium etnograficzne), w którym jednak punktem wyjścia dla określenia granic powojennych powinno być terytorium Rzeczypospolitej z 1772 r. Program zakładał:

- rezygnację z obszarów, na których „siły narodowe polskie uległy znacznemu zmniejszeniu”,
- włączenie w obszar Polski ziem nie należących do Rzeczypospolitej przed pierwszym rozbiorem, lecz na których ludność polska „dała dowód swej żywotności”,
- odejście na pewnych obszarach (Śląsk?, Pomorze?) od kryterium etnicznego na rzecz racji ekonomicznych i obronnych, tak aby pozostać w zgodzie z p. 3 (trzecim założeniem).